

Samospráva a její organizace, zájmová samospráva; územní samospráva a její organizace

MP313K Úvod do studia veřejné správy

**6. přednáška 9. 11. 2017
Stanislav Kadečka**

Osnova přednášky a její cíl:

- **Samospráva a její organizace, zájmová samospráva** (ústavní základy samosprávy; pojem a principy organizace samosprávy, zájmová/profesionální samospráva a její organizace, vztah státu a zájmové/profesionální samosprávy).
- **Územní samospráva a její organizace** (územní samospráva a její organizace, participace na územní samosprávě, vztahy obcí a krajů, vztah státu a územní samosprávy).
- **Cíl:** cílem této přednášky je představit problematiku samosprávy a její současný stav a možný vývoj.

Ústavní (a mezinárodněprávní) základy samosprávy

- Čl. 8 Ústavy ČR: *Zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.* [K tomu viz nález Pl. ÚS 1/96.]
- Hlava sedmá Ústavy ČR „Územní samospráva“ (čl. 99 až 105)
- Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Listina základních práv a svobod
- Evropská charta místní samosprávy (č. 181/1999 Sb.):
<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/122> [K tomu viz nález Pl. ÚS 34/02.]

Pojem samosprávy (opakování z minulé přednášky)

- **správa části veřejných záležitostí těmi, jichž se bezprostředně týká / správa veřejných záležitostí jménem a v zájmu autonomních veřejnoprávních korporací**
- **subjekt: územní samosprávné celky (obce a kraje) a další/jiné veřejnoprávní korporace (profesní komory, vysoké školy), právo na samosprávu (ústavně či zákonem zaručené) a povinnost ji vykonávat**
- **vykonavatel: orgány ÚSC, orgány VŘPK**
- **ÚSC jsou VŘPK, mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Stát může zasahovat do jejich činnosti vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem.**

Pojem samosprávy (opakování z minulé přednášky)

- **nezávislost** při výkonu samosprávy (i tak však vázanost zákony)
- samospráva
 - **územní** – obce, kraje
 - **zájmová** (profesní, neúzemní)
- **tzv. samostatná působnost územních samosprávných celků a právo na samosprávu**

Zájmová a profesní samospráva

- **personální základ**
 - „povinné“ podmíněné členství
 - práva a povinnosti členů, zánik členství
- **zřízení zákonem / na základě zákona**
- **veřejnoprávní korporace, jejich orgány**
- **výkon veřejné moci vůči určité skupině osob**
- **stavovské předpisy**
- **státní dozor**

Zájmová a profesní samospráva

- **komory x společenstva**
- advokátní komora, notářská komora, exekutorská komora,
- lékařská komora, stomatologická komora, lékárnická komora, komora veterinárních lékařů,
- komora architektů, komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě,
- komora daňových poradců, komora auditorů, komora patentových zástupců

- veřejné vysoké školy

Organizace územní samosprávy

- **obce** (základní územní samosprávné celky)
 - zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
 - zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii
 - zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností
 - zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí
 - zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů
- **vyšší územní samosprávné celky** (13 krajů + hl. m. Praha)
 - zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
 - zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
 - zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů
 - zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů
 - zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

Obec jako základní územní samosprávný celek

- **základ obce**
 - osobní
 - územní
 - ekonomický
 - organizačně-kompetenční (mocenský)
- **veřejnoprávní korporace**
- **vlastní majetek**
- **vystupuje vlastním jménem na vlastní odpovědnost**

- slučování, připojování, rozdělování či oddělování
- svazky obcí

Obce a jejich členění

- **kategorizace obcí**
 - **obce** (jedničkové)
 - **obce s pověřeným obecním úřadem** (dvojkové)
 - **obce s rozšířenou působností** (trojkové)

- **další členění**
 - **obec**
 - **město a městys**
 - **statutární město**
 - **hl. m. Praha**

Orgány obce

- **zastupitelstvo obce**
 - výbory zastupitelstva (finanční a kontrolní, další fakultativně)
- **rada obce**
 - komise rady
- **starosta**
- **obecní úřad**
 - (tajemník)
- **zvláštní orgány obce**
- **obecní policie**

Samostatná a přenesená působnost obce

- **samostatná působnost** – autonomní správa svých záležitostí
 - dozor a kontrola – Ministerstvo vnitra
- **přenesená působnost** – (dekoncentrovaný/delegovaný) výkon státní správy
 - zmíněná kategorizace obcí
 - dozor a kontrola – krajský úřad
- § 8 zákona o obcích: *Pokud zvláštní zákon upravuje působnost obcí a nestanoví, že jde o přenesenou působnost obce, platí, že jde vždy o samostatnou působnost.*

Statutární města

- § 4 odst. 1 zákona o obcích: *Statutárními městy jsou Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav a Prostějov.*
- územní členění na základě **statutu** (OZV)
- **fakultativní členění** na městské části/obvody
- **magistrát** (městský úřad) a **primátor** (starosta)
- další úprava v § 130 a násl. zákona o obcích

Kraj jako vyšší územní samosprávný celek

- **základ kraje**
 - osobní
 - územní
 - ekonomický
 - organizačně-kompetenční (mocenský)
- **veřejnoprávní korporace**
- **vlastní majetek**
- **vystupuje vlastním jménem na vlastní odpovědnost**

- ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků
- formálně zřízeny s účinností od 1. 1. 2000

Orgány kraje

- **zastupitelstvo kraje**
 - výbory zastupitelstva (finanční, kontrolní a výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost, další fakultativně)
- **rada kraje**
 - komise rady
- **hejtman**
- **krajský úřad**
 - ředitel KÚ
- **zvláštní orgány kraje**

Vztah obcí a krajů

- respektování „autonomie“ samosprávného postavení obcí
- kraj má vyšší nikoliv nadřízené postavení
- princip subsidiarity

Participace na územní samosprávě

- aktivní a pasivní volební právo do zastupitelstev
 - trvalý pobyt, 18 let
- členství ve výborech, komisích, zvláštních orgánech
- účast na zasedání zastupitelstva
- podávání návrhů, připomínek, podnětů, stížností, petic
- místní a krajské referendum

Základní prameny ke studiu (opakování):

- Průcha, P. Správní právo. Obecná část. 8. vydání. Brno – Plzeň : Aleš Čeněk, 2012, s. 184 – 250.
- Hendrych, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 8. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 127 – 170.
- příslušné právní předpisy a judikatura Ústavního soudu ČR